

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA KUPIEC przeciwko POLSCE

(Skarga nr 16828/02)

WYROK

STRASBURG

3 luty 2009 roku

OSTATECZNY

6 lipca 2009

Wyrok ten może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Kupiec przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Sekcja Czwarta), zasiadając jako Izby w składzie:

Nicolas Bratza, *Przewodniczący,*

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

Ján Šikuta,

Mihai Poalelungi,

Nebojša Vučinić, *sędziowie,*

oraz Lawrence Early, *Kanclerz Sekcji,*

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 13 stycznia 2009 roku,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 16828/02) wniesionej do Trybunału w dniu 2 kwietnia 2001 roku przez obywatela Polski Pana Michała Kupca („skarżący”), przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie Artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności ("Konwencja").
2. Rząd polski ("Rząd") był reprezentowany przez swojego Przedstawiciela, pana J. Wołasiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.
3. W szczególności skarżący zarzucił, że został pozbawiony prawa do sądu w sposób sprzeczny z Artykułem 6 Konwencji.
4. W dniu 5 września 2006 roku Przewodniczący Czwartej Sekcji Trybunału postanowił zakomunikować Rządowi o wniesieniu skargi. Zdecydowano również o łącznym rozpoznaniu zarówno dopuszczalności skargi, jak i jej meritum (art. 29 § 3).

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

5. Skarżący urodził się w 1976 roku i mieszka w Krakowie.
6. W dniu 19 czerwca 2000 roku skarżący pozwał trzech profesorów z Akademii Górniczo – Hutniczej w Krakowie przed Sądem Okręgowym w Krakowie, zarzucając im zachowania niezgodne z etyką zawodową i dochodząc ochrony dóbr osobistych. Twierdził, że profesorowie umyślnie nie zaliczyli mu egzaminów na czwartym roku studiów. Rzekomo zabronili mu udziału w wykładach i przystąpieniu do egzaminów. W związku z tym, dochodził od profesorów odszkodowania w wysokości 400000 zł., zaś od Uniwersytetu – 1000000 zł.
7. W dniu 8 października 2000 roku skarżący przedstawił informacje dotyczące jego sytuacji finansowej. Twierdził, że otrzymał rentę rodzinną w wysokości 322 zł. Podkreślił następnie, że był studentem, nie pracował i zaciągnął znaczne zobowiązania na swoim koncie bankowym (kilka tysięcy złotych).

8. W dniu 20 października 2000 roku Sąd Okręgowy wezwał skarżącego do przedstawienia kopii wyciągu z rachunku bankowego i umowy kupna samochodu. W odpowiedzi, w dniu 23 października 2000 roku, skarżący wysłał pismo do sądu, twierdząc, że jego zobowiązania wynosiły 17 323 zł. Jednakże, nie mógł on poprosić banku o wydanie zaświadczenia, ponieważ bank mógłby odkryć jego zobowiązania. Nie był też w stanie przedstawić umowy kupna samochodu (Renault Clio), twierdząc, że został kupiony za pieniądze jego matki.
9. W dniu 3 listopada 2000 roku Sąd Okręgowy w Krakowie odmówił skarżącemu zwolnienia od kosztów sądowych. Sąd uznał, że skarżący nie przedstawił dowodów w postaci wyciągu z rachunku bankowego na poparcie zarzutów, że posiada znaczne zobowiązania. Według sądu fakt, że wnioskodawca posiadał Renault Clio wskazywało, że jego sytuacja finansowa była dobra. Sąd podkreślił, że nie było możliwe pokrycie z renty skarżącego kosztów utrzymania samochodu.
10. W dniu 13 grudnia 2000 roku skarżący wniósł zażalenie. Podniósł, że wpis sądowy od pozwu wyniósł ponad 75000 zł., którego nie był w stanie zapłacić. Twierdził, że nie posiada żadnych nieruchomości i że wynajmuje mieszkanie płacąc czynsz regulowany, płacąc pomniejszony czynsz. Co więcej, nie był nawet w stanie zapłacić obniżonego czynszu i jego zaległość z tego tytułu wynosi 3670,45 zł. Twierdził również, że fakt, iż jest on właścicielem samochodu jest bez znaczenia, jako że kupił go dwa lata temu, gdy jego sytuacja finansowa była lepsza, gdyż pracował wówczas na pół etatu. Nie posiadał kopii umowy kupna samochodu. Jednakże podniósł, że kupił nowy samochód, płacąc za niego 30900 zł.
11. W dniu 14 grudnia 2000 roku Sąd Okręgowy ponownie oddalił wniosek skarżącego. Sąd podkreślił, że fakt, iż wnioskodawca posiadał samochód o wartości 40 000 zł. a jednocześnie jego jedynym dochodem była renta rodzinna w wysokości 323 zł., wskazywał na to, że jego sytuacja finansowa była dobra i że musiał posiadać jakieś ukryte źródło dochodów. W przeciwnym razie, nie byłby w stanie utrzymać siebie i ponieść kosztów utrzymania samochodu. Zdaniem sądu skarżący starał się ukryć swoją rzeczywistą sytuację finansową.
12. W dniu 4 stycznia 2001 roku skarżący złożył zażalenie od tego postanowienia. Twierdził, że odmowa zwolnienia go od kosztów sądowych stanowiła naruszenie jego prawa do sądu.
13. W dniu 22 stycznia 2001 roku Sąd Apelacyjny w Krakowie oddalił zażalenie skarżącego. Sąd uznał, że osoba ubiegająca się o zwolnienie od kosztów sądowych, nie powinna brać pożyczki w sytuacji, gdy posiadała jeszcze majątek (samochód). Poza tym, skarżący nie przedstawił szczegółowego oświadczenia o swojej sytuacji finansowej.
14. W dniu 15 lutego 2001 roku Sąd Okręgowy zobowiązał skarżącego do zapłaty 29100 zł. tytułem wpisu od wniesionego pozwu. pod rygorem jego zwrotu.
15. W dniu 25 lutego 2001 roku skarżący ponownie zwrócił się o zwolnienie od kosztów sądowych. Twierdził, że nie był w stanie zapłacić takiej kwoty. Zalegał bankowi z zapłatą 20000 zł. i nie miał oszczędności. Ponadto, jego roszczenie związane było z ochroną dóbr osobistych. Odnosnie jego samochodu, nie mógł go sprzedać, ponieważ toczyło się inne postępowanie cywilne, którego był przedmiotem. Wreszcie, twierdził, że z wyjątkiem renty rodzinnej w wysokości 326 zł., nie miał żadnych innych dochodów. Nie miał żadnej własności, a samochód był jego jedynym majątkiem.

16. W dniu 3 kwietnia 2001 roku Sąd Okręgowy oddalił wniosek skarżącego o zwolnienie od kosztów sądowych. Sąd uznał, że wnioskodawca powinien sprzedać swój samochód, w celu uzyskania pieniędzy na wpis sądowy od pozwu.
17. W dniu 18 kwietnia 2001 roku skarżący ponownie wniósł zażalenie na postanowienie. Skarżący powtórzył swoje wcześniejsze argumenty i powołał się na prawo do sądu.
18. W dniu 21 maja 2001 roku Sąd Apelacyjny wydał postanowienie, którym zwolnił skarżącego od 80% wpisu sądowego od pozwu. Sąd uznał, że wpis sądowy w wysokości 29100 zł. stanowił ograniczenie prawa skarżącego do sądu i że powinien zostać zmniejszony. Jednocześnie uznał, że wpis sądowy w wysokości 5820 zł. nie może być uznany za nadmiernie wygórowany dla skarżącego.
19. W dniu 13 lipca 2001 roku skarżący ponownie złożył zażalenie i stwierdził, że kwota w wysokości 5820 zł. była zbyt wygórowana i nie był w stanie jej zapłacić.
20. W dniu 16 lipca 2001 roku Sąd Okręgowy odmówił skarżącemu zwolnienia od wpisu sądowego w pozostałym zakresie. W wyniku kolejnego zażalenia skarżącego, Sąd Apelacyjny w Krakowie utrzymał w mocy postanowienie z dnia 23 października 2001 roku. Sąd uznał, że skarżący nie przedstawił żadnych nowych argumentów, które mogłyby uzasadnić dalsze zwolnienia od wpisu sądowego.
21. W dniu 7 stycznia 2002 roku Sąd Okręgowy zobowiązał skarżącego do uiszczenia wpisu sądowego od pozwu w wysokości 5820 zł., pod rygorem jego zwrotu.
22. W dniu 14 stycznia 2002 roku skarżący złożył kolejny wniosek o zwolnienie od wpisu sądowego. Stwierdził, m.in., że stracił prawo do renty rodzinnej.
23. W dniu 18 stycznia 2002 roku Sąd Rejonowy zwrócił pozew, ponieważ skarżący nie uiścił wymaganego wpisu sądowego. W dniu 4 marca 2002 roku Sąd Okręgowy uchylił zarządzenie o zwrocie pozwu skarżącemu. W tym samym dniu Sąd oddalił wniosek skarżącego o zwolnienie od dalszej części wpisu sądowego. Stwierdził, że nie istnieją żadne nowe okoliczności, które mogłyby przemawiać za uwzględnieniem wniosku skarżącego. Skarżący złożył zażalenie do Sądu Apelacyjnego.
24. W dniu 15 maja 2002 roku Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie skarżącego. Sąd uznał, że skarżący został już zwolniony od większej części wpisu sądowego (80%) i że musiał zapłacić jedynie 5820 zł. Ponadto sąd zaznaczył, iż pomimo rzekomo złej sytuacji finansowej, skarżący był w stanie ponosić koszty utrzymania samochodu. Sąd wskazał, że samochód był przedmiotem postępowania egzekucyjnego. Jednakże, ponieważ skarżący nie był w stanie w ciągu dwóch lat odłożyć wymaganej kwoty tytułem wpisu sądowego, jego wniosek o zwolnienie, powinien zostać oddalony.
25. W dniu 31 lipca 2002 roku Sąd Rejonowy zwrócił pozew skarżącego, z uwagi na nieuiszczenie przez niego wymaganego wpisu sądowego. Skarżący wniósł zażalenie.
26. W dniu 13 września 2002 roku sąd zobowiązał skarżącego do uiszczenia wpisu sądowego od zażalenia w wysokości 1164 zł. W dniu 30 września 2002 roku skarżący złożył wniosek o zwolnienie od tego wpisu.
27. W dniu 2 października 2002 roku sąd wezwał skarżącego do przedstawienia szczegółowego sprawozdania swojej sytuacji finansowej.
28. W dniu 19 listopada 2002 roku Sąd Okręgowy w Krakowie zwolnił skarżącego od wpisu sądowego od zażalenia.
29. W dniu 6 marca 2003 roku Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie skarżącego na zarządzenie o zwrocie pozwu.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE

30. Obowiązujące przepisy prawne i pytania odnośnie praktyki stosowania prawa zostały określone w paragrafach 23-33 wyroku Trybunału z dnia 19 czerwca 2001 roku w sprawie *Kreuz przeciwko Polsce* (skarga nr 28249/95, ECHR 2001-VI, patrz również *Jedamski i Jedamska przeciwko Polsce* skarga nr 73547/01, § § 29 39).

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 6 KONWENCJI

31. Skarżący zarzucił, że zgodnie z Artykułem 6 ust. 1 Konwencji, nadmierna wysokość kosztów sądowych naruszyła jego prawo do sądu, w celu dochodzenia jego praw o charakterze cywilnym. Artykuł 6 ust. 1 Konwencji, w odpowiednim zakresie, stanowi:

„przy rozstrzyganiu o prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym..., każdy ma prawo do rozpatrzenia jego sprawy ...przez...sąd ustanowiony ustawą...”

32. Rząd zakwestionował ten zarzut.

A. Dopuszczalność skargi

33. Trybunał zauważył, że skarga nie jest oczywiście nieuzasadniona w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 Konwencji. Stwierdza ponadto, iż nie jest niedopuszczalna z jakichkolwiek innych powodów. Musi być zatem uznana za dopuszczalną.

B. Meritum skargi

1. Oświadczenia stron

(a) Skarżący

34. Skarżący utrzymywał, że suma wymagana od niego za postępowanie zainicjowane wniesieniem pozwu, była wygórowana i nieproporcjonalnie wysoka w stosunku do środków, jakimi dysponował. Nawet po częściowym zwolnieniu, wpis sądowy był nadal 18 razy wyższy od jego miesięcznego dochodu.
35. Podsumowując, skarżący stwierdził, iż naruszono jego prawo do sądu.

(a) Rząd

36. Po pierwsze, rząd przytoczył ogólne zasady zwalniania od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych.
37. Po drugie, zauważył, że wpis sądowy został obliczony od wartości przedmiotu sporu. Skarżący powinien był zdawać sobie sprawę z faktu, iż wartość przedmiotu sporu będzie miała zasadniczy wpływ na wysokość wymaganego wpisu sądowego.
38. Następnie podkreślił, iż skarżący został zwolniony od 80% wpisu sądowego. W opinii rządu, wymagana suma nie była wygórowana ze względu na fakt, iż skarżący posiadał źródło dochodu, jak również był właścicielem stosunkowo nowego samochodu.
39. Dalej, rząd podniósł, iż decyzje władz krajowych, które oceniły zdolność skarżącego do uiszczenia wpisu sądowego, nie były nieproporcjonalne lub nieuzasadnione, biorąc pod uwagę sytuację finansową skarżącego oraz wartość przedmiotu sporu: 1 500 000 zł.
40. Ponadto, roszczenia skarżącego o ochronę dóbr osobistych nie uległy przedawnieniu. Dlatego gdyby skarżący rozważał ponowne wytoczenie powództwa, nie istniałyby żadne formalne przeszkody przeciwko jego rozpatrzeniu.
41. Podsumowując, Rząd zwrócił się do Trybunału o stwierdzenie, iż nie doszło do naruszenia Artykułu 6 Konwencji.

2. Ocena Trybunału

(a) Zasady wywodzące się z orzecznictwa Trybunału

42. Trybunał stwierdza, że w uzasadnieniu wyroku w sprawie *Kreuz przeciwko Polsce* (powołana wyżej, § 60), omawiał kwestię, czy wymóg uiszczenia w sprawach cywilnych wpisów w związku z wytoczonymi powództwami, może zostać uznany za ograniczenie prawa do sądu.
43. W związku z powyższym, Trybunał stwierdził, że wysokość wpisu sądowego ustalona w świetle szczególnych okoliczności danej sprawy, z uwzględnieniem możliwości ich uiszczenia przez skarżącego oraz etapem postępowania, w którym zastosowano takie ograniczenie, stanowią czynniki kluczowe dla ustalenia, czy osoba posiadała prawo do sądu oraz do „rozpatrzenia jego sprawy przez sąd”.

(b) Zastosowanie powyższych zasad w odniesieniu do niniejszej sprawy

44. Trybunał ustali, czy w świetle szczególnych okoliczności niniejszej sprawy, wymagany rzeczywiście wpis sądowy stanowił ograniczenie, które naruszałoby istotę prawa skarżącego do sądu.
45. Po pierwsze, Trybunał zauważa, że sprawa dotyczy powództwa skarżącego o ochronę jego dóbr osobistych oraz o zadośćuczynienie w wysokości 1400000 zł. Wpis sądowy, do uiszczenia którego został wezwany skarżący, jest wpisem częściowym obliczonym w stosunku do wartości przedmiotu sporu, a mianowicie żądanej kwoty zadośćuczynienia.
46. Trybunał stwierdza, że początkowo sąd wezwał skarżącego do uiszczenia wpisu sądowego w wysokości 29100 zł. Następnie, po częściowym zwolnieniu, wezwał skarżącego do uiszczenia wpisu sądowego w wysokości 5820 zł. (patrz ustępy 14 i 18 powyżej, w celu porównania z odpowiednim prawem krajowym patrz sprawa *Kreuz przeciwko Polsce* (powołana wyżej §§ 23-33).
47. Trybunał podkreśla, że należy domniemywać, że powództwo wytoczone przed sądem, celem rozstrzygnięcia, jest autentyczne i poważne, o ile brak jest jasnych przesłanek wskazujących na to, iż powództwo jest błahе lub wniesione w złej wierze, czy też bezpodstawne z innej przyczyny (patrz *Rolf Gustafson przeciwko Szwecji*, wyrok z 1 lipca 1997, *Zbiór Orzeczeń i Postanowień* 1997-IV, § 38). Nawet zakładając, że niniejsza sprawa jest „autentyczna i poważna” w rozumieniu orzecznictwa Trybunału (patrz *Kaukonen przeciwko Finlandii*, nr 24738/94, decyzja Komisji z dn. 8 grudnia 1997), to Trybunał uznaje, że w świetle okoliczności sprawy kwota zadośćuczynienia, o którą wnosił skarżący wydaje się być znacznie przesadzona i nierzeczywista. Gdyby skarżący wniósł o niższą kwotę zadośćuczynienia, kwota wpisu również byłaby niższa.
48. Dodatkowo, Trybunał zauważa, że pomimo wygórowanej sumy zadośćuczynienia żądanej przez skarżącego, władze krajowe zwolniły go od obowiązku uiszczenia większej części wpisu sądowego (patrz ustępy 14 i 18 powyżej).
49. Zdaniem Trybunału, nie należy oczekiwać, że skarżący, którzy celowo zawyżają wartość swoich roszczeń, zostaną całkowicie zwolnieni od uiszczenia wpisów sądowych lub też z wymogu ponoszenia kosztów sądowych w rozsądnej wysokości.
50. W zaistniałych okolicznościach, Trybunał uważa, że w niniejszej sprawie kwota wpisu sądowego wymagana od skarżącego nie może być uznana za nieproporcjonalną.
51. Podsumowując, Trybunał uznaje, że nie doszło do naruszenia Artykułu 6 ust. 1 Konwencji.

II. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁÓW 2, 3, 4, 5, 10 i 13 KONWENCJI

52. Skarżący podniósł w swojej skardze, iż doszło do naruszenia Artykułów 2, 3, 4, 5, 10 i 13 Konwencji.

53. Trybunał zauważa, iż fakty związane ze sprawą nie dowodzą istnienia naruszeń wyżej wymienionych postanowień. Co za tym idzie, niniejsza skarga, w tym zakresie, jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 i musi zostać odrzucona na mocy Artykułu 35 ust. 4.

Z TYCH PRZYCZYN, TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Stwierdza* skargę dotyczącą pozbawienia prawa do sądu za dopuszczalną, a pozostała część skargi za niedopuszczalną;
2. *Uznaje*, że nie doszło do naruszenia Artykułu 6 ust.1 Konwencji.

Sporządzono w języku angielskim, obwieszczono pisemnie dnia 3 lutego 2009 roku, zgodnie z regułą 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Lawrence Early
Kanclerz Sekcji

Nicolas Bratza,
Przewodniczący